

Kaheteistkümmes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Peking (Hiina), 21.–25. juuli 2014

Meeskonnavõistluse ülesanne

On antud *Inimõiguste ülddeklaratsiooni* tekst eesti ja armeenia keeles. Armeenia laused on antud ladina transkriptsioonis, tähestikulises järjekorras.

Määrake vastavused armeenia ja eesti lausete vahel. —*Boriss Iomdin, Ivan Deržanski*

1. (a) Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ja õigustelt.
(b) Neile on antud mõistus ja südametunnistus ja nende suhtumist üksteisesse peab kandma vendluse vaim.
2. (a) Igal inimesel peavad olema kõik käesoleva deklaratsiooniga välja kuulutatud õigused ja vabadused, olenemata rassist, nahavärvusest, soost, usulisest, poliitilisest või muudest veendumustest, rahvuslikust või sotsiaalsest päritolust, varanduslikust, seisuslikust või muust seisundist.
(b) Lisaks sellele ei tohi vahet teha riigi või territooriumi poliitilise, õigusliku või rahvusvahelise seisundi põhjal, olenemata sellest, kas territoorium, mille juurde inimene kuulub, on sõltumatu, hooldusalune või mõnel muul viisil oma suveräänsuses piiratud.
3. Igal inimesel on õigus elule, vabadusele ja isikupuutumatusele.
4. Kedagi ei või pidada orjuses või õigusteta seisundis; orjus ja orjakaubandus ükskõik millisel kujul on keelatud.
5. Kellegi suhtes ei tohi rakendada piinamisi või julma, ebainimlikku, tema väärikust alandavat kohtlemist või karistust.
6. Igal inimesel, ükskõik kus ta ka ei viibiks, on õigus oma õigussubjektsuse tunnustamisele.
7. (a) Kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja neil on ilma igasuguse vahetegemiseta õigus seaduse võrdsele kaitsele.
(b) Kõigil inimestel on õigus olla võrdselt kaitstud ükskõik missuguse diskrimineerimise eest, mis on vastuolus käesoleva deklaratsiooniga, ja sellisele diskrimineerimisele kihutamise eest.
8. Igal inimesel on temale konstitutsiooniga või seadusega tagatud põhiõiguste rikkumise korral õigus efektiivsele õiguste ennistamisele kompetentsete rahvuskohtute kaudu.
9. Kedagi ei või meelevaldselt vahistada, kinni pidada või pagendada.
10. Igal inimesel on tema õiguste ja kohustuste määratlemiseks ja temale esitatud kriminaalsüüdistuste põhjendatuse kindlakstegemiseks täieliku võrdsuse alusel õigus sellele, et tema asi vaadataks avalikult ja kõiki õigluse nõudeid järgides läbi sõltumatu ja erapooletu kohtu poolt.

11. (a) Igal kuriteos süüdistataval inimesel on õigus sellele, et teda loetakse süütuks kuni tema süüisuse kindlakstegemiseni seaduslikus korras avalikul kohtulikul arutamisel, kus talle on tagatud kõik võimalused kaitseks.
(b) Kedagi ei või süüdi mõista mõne teo või tegevusetuse eest, mis nende kordasaatmise ajal ei olnud kuriteod rahvusliku seaduse või rahvusvahelise õiguse järgi.
(c) Samuti ei või määrata raskemat karistust, kui see, mida oleks võinud kohaldada kuriteo kordasaatmise ajal.
12. (a) Kellegi isiklikku ja perekonnaellu ei või meelevaldselt vahele segada, kellegi korteripuutumast, kirjavahetuse saladust või au ja reputatsiooni ei tohi meelevaldselt määrada.
(b) Igal inimesel on õigus seaduse kaitsele selliste vahelesegamiste ja rikkumiste eest.
13. (a) Igal inimesel on õigus iga riigi piires vabalt liikuda ja oma elukoht valida.
(b) Igal inimesel on õigus lahkuda ükskõik milliselt maalt, kaasa arvatud kodumaa ja kodumaale tagasi pöörduda.
14. (a) Igal inimesel on õigus tagakiusu eest varjupaika otsida teistes maades ja seda varjupaika kasutada.
(b) Seda õigust ei saa kasutada jälitamise puhul, mis tegelikult tuleneb mittepoliitilisest kuriteost või teost, mis on vastuolus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eesmärkide ja põhimõtetega.
15. (a) Igal inimesel on õigus kodakondsusele.
(b) Kellelki ei saa tema kodakondsust või kodakondsuse muutmise õigust meelevaldselt ära võtta.
16. (a) Täisealiseks saanud meestel ja naistel on õigus ilma igasuguste kitsendusteta rassi, rahvuse või usu põhjal abielluda ja perekonda asutada.
(b) Neil on võrdsed õigused abiellu astumise suhtes, abielus olemise ja abielu lahutamise ajal.
(c) Abielu võib sõlmida vaid mõlema abielluva poole vabatahtlikul ja täielikul nõusolekul.
(d) Perekond on ühiskonna loomulik ja põhiline rakuke ning tal on õigus ühiskonna ja riigi kaitsele.
17. (a) Igal inimesel on õigus vara omamisele nii üksikult kui ka teistega koos.
(b) Kellelki ei tohi tema vara meelevaldselt ära võtta.

18. Igal inimesel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele; see õigus kätkeb vabadust oma usku või veendumusi muuta, samuti vabadust vabalt kuulutada oma usku või veendumusi nii üksikult kui ka koos teistega avalikult või eraviisiliselt õpetuse, jumalateenistuse ja religioosete ning rituaalsete kombetalituste kaudu.
19. Igal inimesel on õigus veendumuste vabadusele ja nende veendumuste vabalt avaldamisele; see õigus kätkeb vabadust takistamatult oma veendumustest kinni pidada ja informatsiooni ning ideid otsida, saada ja levitada igasuguste abinõudega ja riigipiirist sõltumata.
20. (a) Igal inimesel on õigus rahumeelse kogunemise ja liitumise vabadusele.
(b) Kedagi ei või sundida ükskõik millisesse assotsiatsiooni astuma.
21. (a) Igal inimesel on õigus kas vahetult või siis vabalt valitud esindajate kaudu oma maa valitsemisest osa võtta.
(b) Igal inimesel on õigus võrdsele pääsule oma maa riigiteenistusse.
(c) Valitsuse võimu aluseks peab olema rahva tahe; see tahe peab väljenduma perioodilistes ja võltsimata valimistes, mis tuleb läbi viia üldise ja võrdse valimisõiguse alusel salajase hääletamise teel või teistes samatähenduslikes vormides, mis tagavad hääletamise vabaduse.
22. Igal inimesel kui ühiskonna liikmel on õigus sotsiaalsele kindlustatusele ja tema väärkuse säilitamiseks ning tema isiksuse vabaks arenemiseks vajalike õiguste teostamisele majanduslikul, sotsiaalsel ja kultuuri alal rahvuslike jõupingutustega ja rahvusvahelise koostöö kaudu ning vastavalt iga riigi struktuurile ja vahenditele.
23. (a) Igal inimesel on õigus tööle, töö vabale valikule, õiglasele ja soodsatele töötingimustele ning kaitsule tööpuuduse eest.
(b) Igal inimesel on õigus ilma igasuguse diskrimineerimiseta võrdsele tasule võrdse töö eest.
(c) Igal inimesel, kes töötab, on õigus õiglasele ja rahuldavale tasule, mis tagab inimväärilise elatuse temale endale ja ta perekonnale ja mida vajaduse korral täiendatakse sotsiaalkindlustuse teiste vahenditega.
(d) Igal inimesel on õigus luua ametühinguid ja oma huvide kaitseks neisse astuda.
24. Igal inimesel on õigus puhkeajale ja vaba aja veetmisele, kaasa arvatud tööpäeva mõistlik lühendamise ja tasustatav perioodiline puhkus.
25. (a) Igal inimesel on õigus sellisele elatustasemele, sealhulgas toit, riietus, korter, arstiabi ja vajalik sotsiaalne teenindamine, mis on nõutav tema enda ja perekonna tervise ja heaolu hoidmiseks, ja õigus kindlustatusele tööpuuduse, haiguse, invaliidisuse, lesesetumise ja vanaduse saabumise korral või mõnel muul elatusvahenditest ilmajäämise juhul inimestest endast olenemata põhjustel.
(b) Emadus ja väikelapsega annavad õiguse erilisele hooldusele ja abile.
(c) Kõigile lastele, olgu nad siis sündinud abielus või väljaspool abielu, peab osaks saama ühesugune sotsiaalne kaitse.

26. (a) Igal inimesel on õigus haridusele.
(b) Haridus peab olema tasuta vähemalt alg- ja üldhariduse osas.
(c) Algharidus peab olema kohustuslik.
(d) Tehniline ja kutseharidus peab olema kättesaadav kõigile ja kõrgem haridus võrdselt kättesaadav kõigile vastavalt igaühe võimetele.
(e) Haridus peab olema suunatud inimesiksuse täielikule arendamisele ja inimõigustest ning põhivabadustest lugupidamise suurendamisele.
(f) Haridus peab kaasa aitama vastastikusele mõistmisele, sallivusele ja sõprusele kõigi rahvaste, rassilise ja usuliste rühmituste vahel ning soodustama Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tegevust rahu säilitamisel.
(g) Vanematel on oma laste hariduse valikul eesõigus.
27. (a) Igal inimesel on õigus ühiskonna kultuurielust vabalt osa võtta, kunsti nautida, teaduse progressi oma panus anda ja selle progressi hüvesid kasutada.
(b) Igal inimesel on õigus oma moraalse ja materiaalse huvi kaitsele, mis johtuvad teaduslikest töödest, kunsti- ja kirjandusteostest, mille autoriks ta on.
28. Igal inimesel on õigus sotsiaalsele ja rahvusvahelisele korraldusele, kus käesolevas deklaratsioonis toodud õigusi ja vabadusi on võimalik täies ulatuses rakendada.
29. (a) Igal inimesel on kohustused ühiskonna ees, kus ainuüksi ongi võimalik tema isiksuse vaba ja täielik arenemine.
(b) Oma õiguste ja vabaduste teostamisel peab iga inimene alluma vaid sellistele piirangutele, mis on seadusega kehtestatud ainsa eesmärgiga tagada teiste inimeste õiguste ja vabaduste tarvilik tunnustamine ja austamine ning moraalset, avalikust korrast ja üldise heaolu nõuetest kinnipidamine demokraatlikus ühiskonnas.
(c) Nende õiguste ja vabaduste rakendamine ei või mingil juhul olla vastuolus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eesmärkide ja põhimõtetega.
30. Käesolevas deklaratsioonis ei tohi midagi tõlgendada kui õiguse andmist mõnele riigile, isikute rühmale või üksikisikutele tegelemiseks mis tahes tegevusega või tegude sooritamiseks, mis on suunatud käesolevas deklaratsioonis toodud õiguste ja vabaduste kaotamisele.
-